



**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XIII. De altera Angelorum proprietate, id est flexibili voluntatis
arbitrio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

paſto, quo medicus in corporis humani temerie bonas, ſeu malas prævidet, valetudines. Prænunciant ex adverſo harum calamitatum finem, ſi velint à nocendo deſiſtere. Sed etiam hæc, quæ in ſuis diſpoſitionibus prævident, non ſemel ex improviſo ac repente mutantur, quia *deſuper aliquid jubetur, quod eorum conſilia cuncta perturbet.* Hoc paſto fallitur etiam Medicus arte ſua, falluntur agricolæ, falluntur nautæ: quorum exempla appoſite Auguſtinus refert quinto & ſexto capite ejusdem libri. Atque hoc eſt diſcrimen inter prædictiones Divinas, ac dæmonum: quod Deus in ſui diſpoſitione non fallitur, neque poteſt ab exteriori cauſa impedi: dæmon vero, niſi poteſtatem accipiat, nihil adoritur. & quæ diſponit, Dei nutu invertuntur ſæpenumero, & immutantur.

18.
Nota 8.

VIII. Denique nonnulla prædicunt, etiam in ſui perniciem, non cognitione propria, ſed auditis Prophetarum vaticiniis, quæ nunc manifeſtant, neignari victique putentur; nunc aſtute reticent, ne incipiant ab hominibus de-

feri atque contemni. Hoc paſto non ignorantes verba Domini apud Sophoniam cap. II. 11. *Attenuabit omnes Deos terræ; everſionem templorum ſuorum aliquando prænunciarunt, ut cap. VII. citati libri docet S. Pater: ideoque dæmones, id eſt Divinantes, magno cum dedecore facti ſunt ex eloquiis prophetarum, vel ex oraculis Angelorum.* Has omnes præceptiones tradit capite viceſimo ſecundo Apologetici Tertullianus his verbis: *Diſpoſitiones Dei nunc Prophetis concionantibus excerptunt, & nunc lectionibus reſonantibus carpunt. Ita & hinc ſumentes quasdam temporum ſortes furantur divinationem. In oraculis autem quo ingenio ambiguitates temperent in eventus, ſciunt Creſſi, ſciunt Pyrrhi. Habent de incolatu aeris, & de vicinia ſiderum, & de commercio nubium cæleſtes ſapere paraturas, ut & pluvias, quas jam ſentiunt, repromittant. Lædunt primo, dehinc remedia præcipiunt admiraculum nova, ſive contraria, poſtque deſinunt lædere, & curæ creduntur.* His ergo præceptis divinationes, & oracula dæmonum refutato.

C A P U T XIII.

De altera Angelorum proprietate, id eſt flexibili voluntatis arbitrio.

S U M M A R I U M.

1. & 2. Præmittuntur notanda.
à num. 3. uſque ad 10. Reſolvuntur quaſtio-

nes omnes, quæ circa amorem, & voluntatem Angelorum inſtitui poſſunt.

1.
De flexibili
voluntatis
arbitrio An-
gelorum.

POLLENT ſpirituales ſubſtantiae non ſolum percipiendi & intelligendi facultate, ſed etiam amandi, & volendi: & hanc *voluntatem* communiter appellamus. Fertur hæc amore in bonum; atque, ut dictum eſt cap. ultimo lib. 4. in bonum in communi, & in perfectum ac ſummum cognitum omnimoda claritate in ſe ipſo, trahitur neceſſitate, neque aliam habet libertatem niſi *libentiae*, eoquod tale bonum ei proponatur abſque indifferentia iudicii. Sed circa obſectum particulare, ſive creatum ſit & aliqua ex parte imperfectum, ſive ſummum etiam & incommutabile cognitum *abſtractivè*, non perſpicuitate pleniffima, habet cum mutabilitate iudicii veram propriamque libertatem indifferentiae. Hanc ſub omni gratia quantumvis vivida & efficaci in viatoribus hominibus permanere, adverſus Janſenianos Catholica definit Eccleſia. In Angelis ſanctis, piisque animabus, Deum videntibus facie ad faciem,

quemadmodum iudicii flexibilitas, ita arbitrii indifferentia minime reperitur. Licet tamen Beati in amore Dei, quem lumine gloriæ conſpiciunt nullam habeant indifferentiam, in cæteris omnibus liberimi ſunt; non tamen mereri poſſunt, ſaltem eſſentiale præmium, quia jam ad terminum pervenerunt: ut docet Magiſter Sentent. lib. IV. diſt. 5. S. Thomas ibidem q. 2. art. 1. Bellarminus lib. V. de Grat. & lib. arbitrio cap. 14. alique Theologi. Ea in beatis neceſſitas amandi Deum eſt eſſentialis & phyſica, quia Deum videntes omni claritate, non habent iudicium indifferens, quod requiritur ad eſſentiam libertatis indifferentiae. Res in dæmonibus pauliſper diverſa eſt: Hi peccant ex neceſſitate duntaxat morali, cui abſolute reſiſtari poſſent, ſi vellet; ſed propter obſtinationem nunquam uſuri ſunt liberæ poteſtatis arbitrio: quare vere peccant, ſed poenam eſſentialem mereri non poſſunt, cum ſint in termino, atque eſt in eis ad cumulū poenæ maligna ipla voluntas.

Ha-

2.
De duplici
causa obli-
nationis dæ-
monum.

Habet autem hæc dæmonum obstinatio duplicem causam. Prima est quod non possunt habere auxilium gratiæ; nam ut legitur in libro de Fide ad Petrum: *De Angelis Deus hoc disposuit & implevit, ut si quis eorum bonitatem voluntatis perderet, nunquam eam divino munere repararet*: altera causa est acerbissima pœna gehennæ, & consideratio felicitatis amissæ, unde oritur tristitia, desperatio, & insanibilis animi ægrotudo sine ulla rerum meliorum expectatione. Quamobrem turpissime aberrant Calviniani & Jansenistæ, tum eandem sine indifferentia libertatem statuantes in patria sub lumine gloriæ, & in via sub gratia Reparatoris: tum etiam affirmantes necessitatem male agendi in damnatis ejusdem generis esse cum necessitate amandi Deum in beatis; cum evidentissime constet in illis moralem esse, ortamque à malignæ voluntatis obstinatione; in his vero physicam & essentialem, quæ provenit ex visione intuitiva summi boni, ad cujus amorem quisquis videt ipsam Dei essentiam naturaliter determinatus est, ut docet S. Thomas P. 1. q. 60. art. 5. ad quintum.

3.
Assertiones
de amore &
voluntate
Angelorum.

Solvuntur ex his quæstiones omnes, quæ circa amorem & voluntatem Angelorum possunt institui. Ac principio manifestum est primum actum amoris, non indeliberatum illum, & à Deo, qui in Angelis simul naturam condidit, & largitus est gratiam, inspiratur, sed ab eorum voluntate elicitum, sive eum, quo merito permanentiæ, fultique adiutorio *sine quo* adhæserunt Creatori, fuisse actum amoris liberi, vera libertate, quæ in omni statu tam sanæ, quam infirmæ naturæ ad meritum prærequiritur; propterea quod non habuerunt Angeli statim ac facti sunt plenitudinem beatitudinis, visionem Dei intuitivam, & certissimam illam scientiam, per quam indifferentia ac libertas à naturali necessitate penitus tollitur. Liquet præterea, quod Angeli postquam majori accepta per Spiritum Sanctum abundantia charitatis affectu sunt plenissimam illam perfectissimamque scientiam, actum amoris non quidem liberum, non indifferentem, non meritorium erga summum bonum elicere valuerunt, sed necessarium, & immunem duntaxat à coactione, qui à ratione meriti omnino disjungitur. Amorem vero, quo Deum super omnia caste, & cum merito dilexerunt, non fuisse plane naturalem, sed ex gratia, cum ex nuper dictis consequitur, tum ex propositione 1. cap. VII. Num

vere sive Angelus, sive homo nullius concupiscentiæ raptus inflexione possit absque gratia Deum super omnia diligere amore nulla depravata cupiditate permixto, litigiosa disputatio est sequentibus libris tractanda. De actu autem malæ voluntatis, quo angeli mali ab illuminatione initio accepta ut sapienter beateque viverent, averfi sunt, neque excellentiam sapientis, beatæque vitæ obtinuerunt, ambigendum non est, quin efficienter prodierit à solo libero arbitrio, quo Deum deserentes justum iudicium experti sunt; ut docet Augustinus de Corrupt. & Grat. cap. x. & nos commonstravimus 1. & 11. Propositione cap. VIII.

Posse quoque Angelum transgredi naturalem legem, politis his principiis, res ipsa loquitur. Etenim, cum nulla creatura indeclinabiliter tendat in aliud quod particulare bonum, sed tantum naturaliter determinata sit ad bonum in communi, & ad summum bonum clare visum, quod sane totam rapit, trahitque ad se voluntatem; intellectus Angelorum nunquam fallitur circa veritates universales sibi naturaliter plane notas, sed circa hoc vel illud verum habet veram plenamque indifferentiam iudicii; ideoque falli potest iudicio saltem practico, & in peccatum delabi. Quapropter cum intellectus Angelorum sit tantummodo *in actu*, ut inquirunt, ad veritates universales, & *in potentia* ad hoc vel illud verum determinatum, est revera *discurfivus*; quamquam ut inferat unam veritatem ex alia non eget temporis intervallo, neque experitur impeditionem & moram, cui subicitur homo ob animi in corpore receptaculum. Igitur quidquid aliqui afferunt ad probandum non posse Angelos ex inadvertentia & errore circa naturam legem delinquere, quoniam rerum naturalium clarissima in luce versantur, neque aliqua ratiocinatione proficiunt, est omnino falsum, mentitum, plenumque erroris. Verissimum tamen est huiusmodi inadvertentiam seu ignorationem non esse invitam, & eam, qua, dum torquet perversa cupiditas, non possumus à libidinosis operibus temperare, nisi gratia Christi vulnera nostra sanante: hæc enim ignorantia non est natura institutæ rationalis creaturæ, sed pœna damnatæ; ut de homine docet Augustinus lib. 111. de lib. arb. cap. 18. & in 1. Retract. cap. 9. Fuit ergo ante peccatum in Angelis ignoratio & inadvertentia hoc tantum sensu, quod cum possent facile animadvertere solum Deum esse

4.
An Angelus
possit trans-
gredi legem
naturalem.

summum bonum, quo substantia rationalis frui debet & delectari, convertentes se ad contemplandam propriæ naturæ excellentiam, hac delectati sunt, nequaquam eam referentes ad laudem & amorem Creatoris: ut liquet ex Prop. I. VIII. & cap. IX. hujus libri.

5.
Immutabilis est voluntas Angelorum & dæmonum.

Denique colligitur ex dictis tam bonorum, quam malorum Angelorum voluntatem immutabilem esse, non propterea quod ab eo quod semel elegerint digredi non valeant; sed quia Angeli sancti videntes Deum in se, sunt ad amorem Dei essentialiter determinati, & carent indifferentia iudicii: dæmones vero propter obstinationem & perviciaciam ita malo adhærent, ut nunquam sint prævaræ & flagitiosæ voluntati reluctaturi. Id quidem negat universa Schola Thomistica, dicente Angelico Præceptore q. 64. art. 2. *Liberum hominis arbitrium flexibile esse ad oppositum & ante electionem & post: liberum vero arbitrium Angelum esse flexibile ad oppositum ante electionem, sed non post.* At hanc opinionem refutant Theologi alii, Gregorius Ariminensis in 2. Sent. q. 3. dist. 6. art. 2. Petavius lib. 1. de Angelis cap. XI. Du-Hamel dissert. 1. cap. 4. conc. 3. L'Herminier Tom. 2. pag. 489. Juvenin Dissert. 1. cap. 2. Concl. 3. Habert de Creat. cap. VIII. quæst. 4. alique omnes, qui in verba Magistri non jurant.

6.
Cur Angeli S. peccare non possint.

Ob magnam adversariorum auctoritatem, lubeat iterum veritatem sententiæ nostræ introspicere. In primis cur Angeli sancti peccare non possint, ideo est, quia videntes essentiam Dei in ejus amorem naturaliter, & ex necessitate feruntur, neque possunt ab hoc amore divelli: in cæteris autem rebus, in quibus indifferenti iudicio locus est, peccare non possunt, quoniam quæ Deo placent, & ipsi invictissime volunt, eo quod non possint Deum odio habere: quamquam in his perfectissima præditi sunt libertate. Probat hanc rationem ipse S. Thomas 1. p. q. 62. art. 8. *Angeli beati peccare non possunt, (inquit ille): & ratio est, quia eorum beatitudo in hoc consistit, quod per essentiam Deum vident. Essentia autem Dei est ipsa essentia bonitatis. Unde hoc modo se habet angelus videns Deum ad ipsum, sicut se habet quicumque non videns Deum ad communem rationem boni. Impossibile est autem, quicquam velit vel operetur, nisi attendens ad bonum, vel quod velit divertere à bono in quantum hujusmodi. Angelus igitur beatus non potest velle vel agere, nisi attendens ad Deum: sic autem volens vel agens non potest peccare.*

Itaque etiam per Divum Thomam inflexibilis est voluntas Angelorum sanctorum ad malum, quoniam videntes Essentiam Dei sunt in ipsius amorem naturaliter determinati, quemadmodum ad rationem boni in communi: quare etiam post electionem est Angelorum voluntas flexibilis & mutabilis, respectu bonorum illorum, quæ cum non sint undequaque perfecta, naturaliter ac necessario in se voluntatem totam non rapiunt.

Ad hæc: PP. docent voluntatem Angelorum immutabilem esse non natura, sed gratia. S. P. Aug. de Corrept. & Gr. cap. x. scribit fuisse præmium per mansionis Angelorum, *ut magnam per Spiritum Sanctum data abundantia charitatis Dei, cadere ulterius omnino non possent, & hoc de se certissime nossent*: quod & repetit lib. XI. de Civ. Dei cap. 9. & XXII. cap. 1. Fulg. de Fide ad Petrum cap. 23. *Hoc ipsum (inquit) quod ab illo statu beatitudinis, in quo sunt, mutari in deterius nullatenus possunt, non est eis naturaliter insitum, sed postquam creati sunt gratiæ divinæ largitate collatum.* Nazianzenus etiam 38. Orat. ait Angelos esse ad malum immobiles; *Utpote Deum circumstantes, ac primario Dei fulgore collucentes.* Et Damascenus lib. 2. cap. 3. definit Angelum *naturam ratione & intelligentia præditam, ac proposito & sententia mutabilem.* Qui & apertissimam causam profert, quam etiam tradit Gregorius lib. v. Moralium cap. 28. videlicet, quod omne creatum etiam mutabile est, atque vicissitudini subjicitur.

In cuius rei confirmationem clamat insuper rerum experientia: nam Sancti Angeli in rebus, quarum nondum circumstantias omnes, & Dei voluntatem aperte noverunt, propositum sæpe mutant, & etiam aliquando dissident inter se, ut constat ex cap. x. Danielis: licet fixam habeant sententiam eligendi, quod placet Deo, quem necessitate diligentes non possunt odisse. Econtra dæmones non omnia, quæ volunt, semper volunt, sed nunc tentant justos ut cadant, nunc à tentatione desistunt, ne meritum illis accumulent; quamquam pervicaces sunt in avertendo se ab incommutabili bono, quod non possunt casto amore diligere. Ita ergo comparate ad finem ultimum immutabiles sunt Angeli ac dæmones: illi adhærent Deo immutabiliter propter plenitudinem beatitudinis; isti à Deo avertuntur propter inflexibilem obstinationem: at relate ad media, habent utrique libertatem, & Angeli sancti diversa

7.
Angeli
S. voluntas
non est immutabilis natura, sed gratia.

8.
Confirmatur experientia.

verſa eligere poſſunt ſervato ordine finis; Angeli mali divertendo ſe ab ordine finis: quorum primum eſt libertatis perfectio, alterum autem defectus, ut inquit S. Thomas q. 62. art. 8. ad tertiam.

9. Quando ergo idem S. Thomas q. 64. art. 2. ait cauſam obſtinationis dæmonum eſſe, quod *Angelus apprehendit immobiliter, ſicut & nos apprehendimus prima principia: homo vero apprehendit mobiliter diſcurrendo de uno ad aliud; unde voluntas hominis adhaeret alicui mobiliter, quaſi potens etiam ab eo diſcedere, & contrario adhaerere; voluntas autem Angeli adhaeret fixe & immobiliter*; quando, inquam, hæc ait S. Thomas, ita exponendus eſt, quod Angeli poſt electionem *immobiliter* adhaereant ſummo bono, cujus vident eſſentiam, ita ut ad amandum Deum naturaliter ſint determinati, quomodo intellectus hominis ad prima principia, & voluntas ad bonum in communi. Et quoniam poſt primum actum charitatis, ſtatim plenam beatitudinem ſunt aſſecuti, ideo adhaerent ſummo bono *immobiliter*. Id vero manifeſtum eſt, ſi articulum hunc 2. quaſt. 64. conſeras cum art. 8. quaſt. 62. Dæmones pariter, qui ſtatim poſt lapſum ad ſempiternum ſupplicium damnati ſunt, inflexibiliter adhaſerunt peccato, privati totaliter cognitione af-

feſtiva, quæ producit amorem Dei, uti docet art. præcedenti. Verum per liberum arbitrium diverſa media poſſunt eligere, & conſequenter ſunt adhuc in his flexibiles ac mutabiles: quemadmodum colligitur ex reſp. ad tertium memorati articuli 8. Quapropter neque nos à D. Thoma recedimus; quod implorata diſcipulorum ejus venia dictum ſit: neque, ut opinor, illum oppugnant, qui Scholæ Thomiſticæ, circa inflexibilitatem Angelorum, ſenſum, & opinionem rejiciunt.

Joannes Damascenus cit. cap. 3. lib. 2. inquit dæmonem non eſſe capaceſt poenitentiae, *quoniam corporis eſt expers*. Sed hæc non eo pertinent, ut velit incorpoream ſubſtantiam non poſſe natura ſua à propoſito reſilire; ſed inſinuant tantummodo, dæmonem ſtatim damnatum, & Divina gratia deſtitutum fuiſſe, quod ut corpore, (inquit Petavius,) ſic imbecillitatis excuſatione careret. Nam præter definitionem Angeli ſupra ex Damasceno productam, poſt hæc eadem verba de Angelis bonis habet: *Difficulus in malum mobiles, ſed non immobiles: nunc vero & immobiles non natura, ſed gratia, & adbaſione ad id, quod ſolum bonum eſt*. Quibus, niſi me animus fallit, hæcenus dicta valide confirmantur.

10. Explicatio S. Joannis Damasceni.

C A P U T XIV.

Quomodo Angeli aſſumunt corpora, & certo in loco conſtituuntur.

S U M M A R I U M.

1. & 2. Præmittuntur notanda circa ſtatum quaſtionis.
3. Probatur, Angelos non eſſe in loco per extensionem.
4. Deſenditur, Angelos eſſe certo, ac definito loco præſentes.
5. 6. Propugnatur, eos eſſe in loco per indiſtantiā, ac præſentiam ratione ſuæ ſubſtantiae, neſtquam ratione operationis, aut virtutis.
7. Oſtenditur, Angelos quoque eſſe in loco per contactum non ſola ratione ſubſtantiae, ſed etiam operatione, & applicatione virtutis.
8. Advertuntur duo ad omnia argumenta ſolvenda perutilia.
- à num. 9. uſque ad 11. Reſolvuntur quædam adhuc reſtantiæ de motu locali Angelorum.

I. Quomodo Angeli aſſumunt corpora

ANGELOS ſive bonos, ſive malos nonnunquam corpora aſſumere colligitur ex variis formis, quibus hominibus apparuerunt. Nam dæmon ſub ſerpentis imagine Evam decepit: tres Angeli in humana ſpecie in conſpectu Abraham extiterunt: duo alii Sodomam tanquam peregrini petierunt: Raphael Tobiae eunti in Rages Civitatem Medorum Ducem comitemque ſe præbuit: Gabriel ad Mariam Virginem in-

greſſus myſterium reparationis noſtræ ipſi nuntiavit; aliasque innumeras ſpirituum apparitiones certiffimæ narrat historia. Hæc imaginatrici potentiae tribui non debent, tum quia tactu aliquando huiusmodi corpora deprehenduntur, tum quia, ut oſtendemus cap. ultimo, à nulla quantumvis vehementi apprehenſione fieri poſſunt, quæ efficiuntur ab Angelis, dum hominibus utentibus etiam exteriori ſenſu apparent, & reſocul-